

Kanon

- **kanon** – mjera:
 - ustaljeni popis i raspored
- **Hebrejska biblija (HB):**
 - „*proto-kanon*“ – prvi
 - Zakon – Proroci - Spisi
- **Septuaginta (LXX) – “deuterokanon”**
 - Grčki prijevod svetih knjiga
- **Vulgata (Vg.): novi jezik + Novi zavjet**
- **Suvremen kanon:**
 - **SZ**
 - Petoknjižje i Povijesne knjige: Jš do 2 Mak
 - Mudrosne knjige: Job do Sir
 - Proročke knjige: Iz do Mal
 - **NZ**
 - Evanđelja i Djela = povijest
 - Poslanice (Pavlove + katoličke) = mudrost
 - Otkrivenje = proroštvo

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

1

Razvoj kanona

- **Hebrejska biblija – TaNaK: Tôrâ, Nêbi’im, Kêtubîm**
 - Od stvaranja (Post 1) do novog stvaranja (npr. Iz 66) tj. posljednjih vremena (npr. Dn 12)
- **Septuaginta (LXX) – “deuterokanon”**
 - Nov jezik: prijevod na grčki
 - Nov raspored (“logički” i kronološki)
 - Nove knjige: 7 knjiga + dodatci u Dn i Est
 - Teološki naglasci (svetost, David i hram...)
- **Vulgata (sv. Jeronim): latinski**
 - Od Post (“nebo i zemlja” 1,1) do Otk (“novo nebo i nova zemlja” 21,2)

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

2

Jezici

- **SZ hebrejski**
 - aramejski: Dn (2,4b-7,28) i Ezr (4,8-6,18; 7,12-26)
 - grčki: 7 “deuterokanonskih” (Tob, Jd, 1 i 2 Mak, Sir, Mudr, Bar) i dodatci Dn 3,24-90 + 13.14 i Est
 - KS: kurziv, Šarić: slova
- **NZ grčki**
- **prijevodi:**
 - LXX – grčki (2. st. pr. Kr.)
 - Vg – latinski (kraj 4. st.)
- **citiranje:** npr. 1 Sam 3,1–5

Svećana Biblija zagrebačke katedrale, XIV. st.

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

3

“Rukopisi”

- **Apografi – prijepisi**
- **hebrejski (SZ): Codex Leningradensis (11. st.)**
 - Aleppo Codex 930. g (www.aleppocodex.org)
- **Grčki (SZ + NZ):**
 - Vatikanski (B) (4. st.)
 - Sinajski (S)
- **Od 1947. Kumran**
 - 1. st. pr. Kr.
- **Tekst i zvuk:** www.mechon-mamre.org
- **Hrvatski:**
 - <http://www.ks.hr/biblija.php>
 - <http://www.katolici.org/biblija.php>
 - <http://www.hbk.hr/biblija/>
 - <http://www.intratext.com/IXT/SCR0002>

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

4

Kozmos i anthropos

Stvaranje u Post 1s

Post 1,1-2,4a
makrokozmos

Post 2,4b-25
mikrokozmos

Lucas Cranach,
Stvaranje 1534

- “u početku bijaše Riječ” Iv 1,1
 - Vidi Iv 1,1-3
- “neka bude” > “i bi”: svjetlo v3, vode se skupljaju v9, zelenilo v11
 - 6x “i reče Bog” > “i bi tako”
- **Bog stvara: אֱלֹהִים bara’ – Božje djelo**
 - nebo i zemlja Post 1,1; 2,4
 - morske životinje i ptice 1,21
 - čovjek 3x 1,27
 - “sve” 2,3
- **Bog daje ime:**
 - danu i noći 1,5
 - nebesima v8
 - kopnu i moru v10
- **Bog blagoslivlja 1,22.28; 2,3**
- **sedmi dan:**
 - Božji odmor (*šabat* – stati), sve dovršeno 2.2
 - blagoslovljen 2.3
 - posvećen (*qadaš* – posvetiti) 2.3

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

5

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

6

Povjerenje

- שבט *šb'* – prisegnuti *nišba'* – sedam *šib'a*
- Dani: Post 1,2-5,6-8,9-13,14-19, 20-23,24-31; 2,1-4
- Refleksija i procjena:
 - “i vidje” – “dobro je” טוב *tob* (Post 1,4,10,12,18,21,25,31)
 - Na što se odnosi?
 - Zaključak: “veoma dobro” v31 – “sve”
- četiri predaje, odn. četiri izvora:
 - jahvistička (J) – npr. Post 2: slikovitost, antropomorfne slike o Bogu, čovjekov obični život, grešnost
 - elohistička (E) – ‘*elohim*
 - deuteronomistička (D) – stil i poruka Pnz
 - svećenička (P) – npr. Post 1: red, brojevi, uzvišenost Božja, kult: večer, jutro

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

7

Podrijetlo čovjeka

- Isti film, dvije perspektive Post 1 i Post 2
- אדם ‘*adam*’ “čovjek” i “Adam”
- Božje stvorenje
 - “načinimo!” – plan 1,26
 - “prah od zemlje” – “dah života” od Boga 2,7
- šestog dana (kad i bića na kopnu 1,24)
 - “veoma dobro” (1,31) “djelo dovršeno” (2,2);
- Božji povjerenik
 - קָאָן *qan* ‘dati ime:
 - Sve životinje 2,19
 - Eva (2,23); 3,20
 - usp. 1,5,8,10
- רָדָה *radā* – gospodariti (Post 1,26,28) nije מַשַּׁל *mašal* v16s
- >> עָבַד *‘abad* Post 2,5,15 obrađivati, opsluživati; שמר *šamar* 2,15 čuvati, obdržavati
- “napunite zemlju” v28 nakon “napunite vode morske” v22

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

8

Slika Božja – jedina

- בְּלֵם אֱלֹהִים [celem ‘*elohim*] (1,27; 9,6)
 - Ne kumir
 - “na sliku svoju” 1,26,27
 - Bliskost kao dijete roditelju 5,3
- בָּרָא *bara'* 3x v27 (+ 3x 5,1s; 6,7)
 - Kao za cijeli svemir (1,1; 2,3s)
- Zajedništvo
 - *načinimo!* 1,26 > stvori *ih* v27
 - Nije dobro da je sam (2,18)
- 1. zapovijed: Plodnost i rast 1,28
 - Rod donijeti Iv 15,16
 - Tko ostaje u meni, taj donosi mnogo roda 15,5
 - Ovime se proslavlja Otac 15,8
 - Savršen čovjek koji je prispio do mjere uzrasta punine Kristove Ef 4,13

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

9

Adam kao lik

Hiernonymus Bosch, Raj zemaljski, 1485-90, Museo del Prado

- progovara Post 2,23
 - u susretu s drugom osobom
 - אִישׁ אִשָּׁה ‘*iš/iššā: on – ona* 2,23
- prionut će uza ženu 2,24
 - Duša se moja k tebi privija Ps 63,9
- oboje jedu 3,6
 - spoznaju svoju izloženost v7
 - skrivaju se v8
- prvi put progovara Bogu 3,10
 - optužuje ženu v12
- osuđen jer nije *slušao Božji glas* 3,17
 - zemlja prokleta zbog njega v17

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

Poslije sloma

William Blake, The Angel of divine presence clothing Adam and Eve with coats of skin (1803), akvarel

- daje ime (!) Post 3,20
- prima zaštitu od Boga: odijelo v21
- odvojen od Boga v22-24
- poznaje Evu 4,1
 - što su sve prošli?
 - u epizodi sinova roditelji bez aktivne uloge e4
- dobiva sina Šeta 4,25; 5,3
 - “Na svoju sliku, sebi slična” 5,3
- još sinova i kćeri Post 5,4
- Umire u starosti 5,5

06.03.12.

amdg.eu ferbt1_002

11